

Cosmopterix orichalcea (Lepidoptera: Cosmopterigidae) espèce nouvelle pour la faune belge

Benoît Molitor

Résumé. Un exemplaire de *Cosmopterix orichalcea* Stainton, 1861 a été photographié à Etalle (Belgique, Luxembourg). Il s'agit de la première mention pour la faune belge. Des informations sur la distribution et la biologie sont données.

Samenvatting. Een exemplaar van *Cosmopterix orichalcea* Stainton, 1861 werd gefotografeerd te Etalle (België, Luxemburg). Het betreft de eerste waarneming van deze soort voor de Belgische fauna. Informatie over de verspreiding en de biologie wordt gegeven.

Abstract. A specimen of *Cosmopterix orichalcea* Stainton, 1861 was photographed at Etalle (Belgium, Province of Luxembourg). This is the first record of this species for the Belgian fauna. Information about the distribution and biology is given.

Key words: *Cosmopterix orichalcea* – Faunistics – First record – Belgium.

Molitor B.: Wideumont-Village 164, B-6800 Libramont. fc356001@skynet.be.

Introduction

Le 18 mai 2014 en cherchant des papillons et des libellules à l'étang de l'Illé (Etalle, province de Luxembourg), j'ai observé un imago de *Cosmopterix orichalcea* Stainton, 1861 (Figs. 1–2) dans la végétation herbeuse à quelques mètres de l'étang. Il s'agit de la première mention de cette espèce pour la faune belge (De Prins & Steeman 2003–2015).

Fig. 1. *Cosmopterix orichalcea* Stainton, 1861, Etang de l'Illé, Etalle, Province de Luxembourg, 18.v.2014, © B. Molitor.

Anthoxanthum odoratum, *Festuca arundinacea*, *Phragmites australis*, *Hierochloa odorata*. Les larves hibernent hors des mines dans un hibernaculum. Espèce n'ayant qu'une seule génération, elle vole de mai à août. (Koster & Sinev 2003: 113).

Habitat : *C. orichalcea* s'observe dans les marais, les régions boisées humides, les fossés et sur les berges (Sterling & Parsons 2013: 169).

Fig. 2. *Cosmopterix orichalcea* Stainton, 1861, Etang de l'Illé, Etalle, Province de Luxembourg, 18.v.2014, © B. Molitor.

Distribution

Cette espèce est présente depuis l'ouest de l'Europe (Irlande et sud de l'Angleterre, sud de la Suède) jusqu'au Japon à l'est. En Europe elle n'est pas connue au Benelux, au Portugal, dans les îles méditerranéennes, en Norvège et en Grèce, elle est incertaine en Slovénie, en Serbie, en Croatie, en Bosnie, en Macédoine et au Monténégro (Koster & Sinev 2015).

Biologie

Ses larves se nourrissent sur diverses graminées de la familles des Poaceae dont elles minent les feuilles et forment des galeries irrégulières : *Phalaris arundinacea*,

Description de l'espèce

Microlépidoptère de couleur de fond noire, grande plage grise-dorée métallique dans le premier tiers basale de l'aile. Le milieu de l'aile, en partant de sa base vers son extrémité, est coupé par une bande blanche-dorée métallique bordée d'une étroite bande noire. Ensuite viens une bande orange presque rectangulaire bordée d'une très fine ligne noire et de nouveau une bande blanche-dorée métallique. Le dernier tiers de l'aile est noir traversé par une ligne blanche oblique partant du dorsum et se terminant à l'apex (voir Sterling & Parsons 2013: 235).

Différences entre les espèces proches

Cosmopterix orichalcea ressemble à deux autres espèces : *C. scribaiella* Zeller, 1850 et *C. zieglerella* (Hübner, 1810) (Sterling & Parsons 2012: 169–170).

Cosmopterix scribaiella : microlépidoptère a fond brun-noirâtre, dont le premier tiers de l'aile possède 4 lignes longitudinales blanches. Le milieu de l'aile est également coupé par une bande blanche-dorée métallique mais non bordée d'une fine ligne noire, il y a plutôt une sorte de point noir vers le milieu de la hauteur de la bande blanche. Ensuite vient une bande orange bordée par une bande blanche-dorée métallique

interrompue en son centre par une ligne orange horizontale. Le dernier tiers de l'aile est traversé par une ligne blanche débutant à l'extrémité de la ligne orange et se terminant à l'apex (Koster & Sinev 2003: 114–115).

Cosmopterix zieglerella : microlépidoptère de couleur de fond brun-noirâtre. L'aile est traversée près de sa base par une bande grise-dorée métallique. En son centre il y a également une bande orange bordée de chaque côté par une fine ligne noire et une bande blanche-dorée métallique. Le dernier tiers de l'aile est noirâtre avec un point blanc et une petite ligne blanche au niveau de l'apex (Koster & Sinev 2003: 109–110).

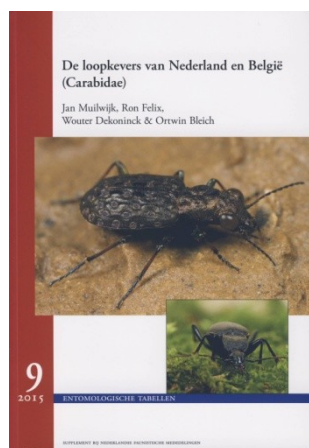
Bibliographie

- De Prins W. & Steeman C. 2003–2015. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — www.phegea.org/Checklists/Lepidoptera/Cosmopterigidae.htm [visité le 15 décembre 2015].
- Koster J. C. & Sinev S. Y. 2003. Momphidae, Batrachedridae, Stathmopodidae, Agonoxenidae, Cosmopterigidae, Chrysopeliidae. — In: Huemer P., Karsholt O. & Lyneborg L. (Eds.): *Microlepidoptera of Europe* 5. — Apollo Books, Stenstrup, 387 pp.
- Koster J. C. & Sinev S. Y. 2015. Fauna Europaea: Cosmopterigidae. — In: Karsholt O. & van Nieukerken E. J. (Eds.) *Fauna Europaea: Lepidoptera, Moths. Fauna Europaea version 2.6.2*. — <http://www.fauna-eu.org> [visité le 15 décembre 2015].
- Sterling Ph. & Parsons M. 2012. *Field Guide to the Micromoths of Great Britain and Ireland*. — British Wildlife Publishing Ltd., Dorset, 416 pp.

Boekbespreking

Muilwijk J., Felix R., Dekoninck W. & Bleich O. 2015. *De loopkevers van Nederland en België (Carabidae)*.

17 × 24 cm, 214 pagina's, 1412 afbeeldingen waarvan vele in kleur, paperback, 2015, te bestellen via www.eis-nederland.nl/et, € 17,50 (ISSN 1875-760x).

Dit negende deel in de reeks *Entomologische Tabellen*, een bijlage aan het tijdschrift *Nederlandse Faunistische Mededelingen*, wijkt op enkele punten af van de vorige delen in deze reeks. Vooreerst wordt België expliciet in de titel vermeld – de derde auteur is trouwens een bekend wetenschapper aan het KBIN – maar het hoofddeel van deze publicatie bevat geen bespreking van de afzonderlijke soorten, het bestaat daarentegen uit één grote dichotomische determineertabel met wel 409 keuzepunten. In de meeste gevallen wordt bij de nummering ook “teruggenummerd” zodat, als men vastloopt, redelijk snel de weg terug kan vinden naar een vorige keuze waar het waarschijnlijk verkeerd gelopen is. De tabellen zijn trouwens zeer rijkelijk geïllustreerd met kleurenfoto's van volledige dieren of onderdelen daarvan, of met genitaaltekeningen. Soms wordt met pijlen aangeduid waarop specifiek moet gelet worden. In het totaal worden in de tabel 408 soorten opgenomen. Deze soorten staan in een systematisch overzicht keurig opgelijst en de Nederlandse soorten zijn van een volgnummer voorzien.

Het ontbreken van soortbesprekingen zoals in de vorige tabellen, wordt ondervangen door bij elke soort in de tabel zeer kort het voorkomen in Nederland en België aan te geven met daarbij gegevens over de geschikte biotopen en de tijd in het jaar waarin de soort kan worden aangetroffen.

Naast de afbeeldingen in de tabel zelf worden alle soorten in systematische volgorde afgebeeld op 19 kleurenplaten, samengesteld door de vierde auteur. Het gaat om museumexemplaren waarvan de meeste niet uit het besproken gebied afkomstig zijn. Telkens wordt de gemiddelde grootte met een verticaal streepje aangegeven. Alle afbeeldingen op één plaat zijn met dezelfde maatstaf vergroot, maar de platen onderling verschillen wel qua vergroting. Door een maatstreep die 10 mm voorstelt, is het echter eenvoudig om zich de ware grootte van de dieren voor te stellen. Na deze platen volgen verspreidingskaartjes waarop met licht oranje het voorkomen in Nederland vóór 1967 en in België vóór 1950. Met intenser oranje wordt de verspreiding per provincie aangeduid na deze jaartallen.

Achteraan volgen nog een literatuurlijst, een alfabetische soortenindex waarin ook de Nederlandse namen zijn opgenomen en enkele lijstjes met o.a. soorten die ten onrechte uit het gebied zijn vermeld, of de herkomst van de dieren op de kleurenplaten. De tabel is zoals de vorige delen, zeer keurig en verzorgd uitgegeven en mag niet ontbreken in de kast van iemand die geïnteresseerd is in deze fascinerende insectengroep.

Willy De Prins